

اخلاق مهدوی؛ تمرین زیستن با حضور

منتظر با یاد امام زندگی می‌کند نه با غفلت از او. حضور حجت را در خلوت، انتخاب‌ها، رفتار اجتماعی و حتی در اصلاح نفس، مؤثر می‌بیند. چنین حضوری، انسان را از لغزش‌ها نگاه می‌دارد.

منتظر با یاد امام زندگی می‌کند نه با غفلت از او. حضور حجت را در خلوت، انتخاب‌ها، رفتار اجتماعی و حتی در اصلاح نفس، مؤثر می‌بیند. چنین حضوری، انسان را از لغزش‌ها نگاه می‌دارد.

حجت الاسلام والمسلمین محمدعلی راغبی، عضو هیئت علمی دانشگاه قمحجت الاسلام والمسلمین محمدعلی راغبی، عضو هیئت علمی دانشگاه قم در یادداشتی که در اختیار ایکننا قرار داده است، نوشت: در اندیشه اسلامی، وجود حجت الهی تنها یک آموزه اعتقادی نیست، ستون حفظ جهان و اساس استمرار هدایت الهی است. عالم، هرگز لحظه‌ای بدون حجت نمی‌ماند زیرا حجت، مدار اتصال زمین، آسمان و نگهبان معنوی حیات بشر است، در نگاه مهدوی، عصر غیبت هرگز به معنای نبودن امام نیست بلکه آزمون شناخت، وفاداری و عمل مؤمنان به حجتی است که حاضر است، هرچند پنهان از دیده‌ها.

امامان معصوم(ع) این حقیقت را بارها توضیح داده‌اند. روایت بسیار مهمی از امام رضا(ع) در این خصوص نقل شده است که یکی از روشن‌ترین تبیین‌هاست حضرت در این روایت می‌فرماید: «تَحْنُ حُجَّجَ اللَّهِ فِي أَرْضِهِ، لَا تَخْلُو الْأَرْضُ مِنْ قَائِمٍ مِثَّا ظَاهِرٍ أَوْ خَافٍ، وَلَوْ خَلَتْ يَوْمًا يَغْيَرُ حُجَّةً لِمَا جَاءَتْ بِأَهْلِهَا كَمَا يَمْوجُ الْبَحْرُ بِأَهْلِهِ؛ ما حجت‌های خداییم در زمین، او زمین هیچگاه از قائم ما (آشکار یا پنهان) خالی نمی‌ماند و اگر روزی زمین بدون حجت بماند، همانند دریا اهلش را در موج خود غرق خواهد کرد.» (بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۲۳، ص ۳۵).

این بیان، چارچوب کلی اخلاق مهدوی را تعیین می‌کند، حجت الهی، رکن ثبات عالم و ریشه نزول رحمت است، بنابراین غیبت، خلأ نیست، پرده‌ای است که حقیقتی بسیار زنده و مؤثر پشت آن جریان دارد، امام زنده‌ای که جهان به او قائم است.

فقه‌الانتظار یعنی فهم همین حقیقت: اینکه منتظر باید بداند حضور حجت مقوم زندگی است و بدون این معرفت، رفتار مهدوی شکل نمی‌گیرد. درک این حضور، هم احساس مسئولیت می‌آفریند و هم آرامش قلبی زیرا انسان می‌بیند که خداوند جهان را بی‌سرپرست نگذاشته است.

از دل این روایت و دیگر بیانات اهل بیت(ع)، چند نکته محوری در اخلاق مهدوی روشن می‌شود:

۱. اضطراب به حجت؛ پایه اخلاق منتظر: منتظر حقیقی، وجود امام را نیاز حیاتی می‌داند، نه یک باور تشریفاتی. او می‌فهمد نبود حجت، نبود نظم، معنا و هدایت است. هر قدم اخلاقی با این فهم آغاز می‌شود.

۲. غیبت، تغییر نقش ماست نه غیبت اثر امام: امام در غیبت نیز باذن الله واسطه نگهداری عالم است همان‌طور که در همان روایت آمده: «يُنَا يُمْسِكُ اللَّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضَ؛ به واسطه ماست که خدا آسمان‌ها و زمین را از فروپاشی نگاه می‌دارد» (بحار الأنوار، علامه مجلسی، ج ۲۳، ص ۳۵).

و در زیارت جامعه کبیره نیز به نقل از امام هادی(ع) آمده است: «يَكْمُ فَتَحَ اللَّهُ وَ يَكْمُ يَخْتِمُ وَ يَكْمُ «يُنَزِّلُ الْغَيْثَ» وَ يَكْمُ «يُمْسِكُ السَّمَاءَ أَنْ تَقَعَ عَلَى الْأَرْضِ إِلَّا بِإِذْنِهِ؛ خداوند (عالم وجود را) به شما آغاز کرد و به شما نیز ختم کند و بخاطر شما فرو ریزد باران را و بخاطر شماست که نگهدارد آسمان را از این که بر زمین افتد» (من لا يحضره الفقيه، شیخ صدوق، ج ۲، ص ۶۰۹). البته در زمان غیبت تنها نقش ما عوض شده: از دیدن امام به شناخت امام و عمل برای رضای او.

۳. حجت حاضر، معیار حق در همه تصمیم‌ها: در اخلاق مهدوی، معیار زندگی، سلیقه جامعه نیست؛ بلکه تشخیص و رضای امام عصر است. منتظر واقعی هنگام انتخاب‌ها از خود می‌پرسد: «این کار، چقدر به سیره حجت نزدیک است؟»

۴. دفاع از حجت در عصر غیبت با شکل اجتماعی: در نبود ظهور، دفاع از امام به شکل دفاع از حق، عدالت، مظلوم و پاکی در جامعه بروز می‌کند. هر کنش اخلاقی، یاری‌گری مهدوی است چراکه امام، حجت «حق» است و یاری او یعنی یاری حقیقت.

۵. اخلاق مهدوی؛ تمرین زیستن با حضور؛ منتظر، با یاد امام زندگی می کند نه با غفلت از او. حضور حجت را در خلوت، انتخاب ها، رفتار اجتماعی و حتی در اصلاح نفس، مؤثر می بیند. چنین حضوری، انسان را از لغزش ها نگاه می دارد.

به طور خلاصه، جهان هرگز بدون حجت الهی نمی ماند و امروز این حجت، حضرت ولی عصر(عج) است. غیبت، رنگ حضور امام را عوض کرده اما اثر او در هستی و زندگی ما پررنگ تر از هر زمان است.

اخلاق مهدوی یعنی زیستن با احساس نیاز، وفاداری و مسئولیت نسبت به این حجت زنده و هر قدم به سوی پاکی، عدالت و یاری حق، گامی است به سوی ظهور و تحقق جامعه مهدوی.